
MØTEINNKALLING

KONTROLLUTVALGET I TYNSET KOMMUNE

«

MØTEDATO:	Torsdag 25. april 2019
KL.:	12:30
STED:	Elgtråkket, Tynset rådhus

Kontrollutvalget i Tynset avholder sine møter for åpne dører.

SAKSLISTE

SAK NR.	INNHold
10/2019	Godkjenning av saksliste og innkalling
11/2019	Protokoll fra møte 21.02.19
12/2019	Årsregnskap 2018 Tynset kommune
13/2019	Forvaltningsrevisjon «Psykisk helse blant unge» - oppfølging
14/2019	Orienteringssaker
15/2019	Åpen post

Vær oppmerksom på at den enkelte representant selv er ansvarlig for å følge med på eventuell inhabilitetsproblematikk i den enkelte sak. Den enkelte representant **må** selv kontrollere om det foreligger inhabilitet i noen saker og eventuelt varsle om dette til møtesekretæren. Dette uavhengig av om det har vært inhabilitet ved tidligere behandlinger av saken(e).

Oppdal, 15. april 2019

Norvald Veland

Norvald Veland

Møtesekretær

For Odd Eirik Resell, leder i kontrollutvalget

Kopi sendt: Ordfører i Tynset kommune
KPMG v/Ingunn Strand Olsson
Til offentlig gjennomsyn

**Eventuelle forfall meldes til Odd Eirik Resell, tlf. 970 46 556
eller Kontrollutvalg Fjell IKS, Norvald Veland, tlf. 450 11 047**

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS- BEHANDLER	MØTE- DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	10/19

Behandling av saken:

Saksnr.: 10/19 **Utvalg:** Kontrollutvalget

Møtedato:
25.04.19

Godkjenning av innkalling og saksliste

Saksdokumenter:

Sakliste til møte 25.04.19

Saksframlegg:

Saken er obligatorisk i alle møtene i utvalget.
Sakslisten er fastsatt i samråd med utvalgsleder.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Innkalling og saksliste til møte 25.04.19 godkjennes.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS- BEHANDLER	MØTE- DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	11/19

Behandling av saken:

Saksnr.: 11/19
Utvalg: Kontrollutvalget

Møtedato:
25.04.19

Møteprotokoll fra møte 21.02.19

Saksdokumenter:

- Møteprotokoll fra møte 21.02.19 (vedlagt)

Saksframlegg:

Saken er obligatorisk på alle møter i kontrollutvalget.

Protokollen ble sendt ut til medlemmene pr. e-post 22.02.19 og er blitt bekreftet ok.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Den vedlagte møteprotokoll fra kontrollutvalgets møte 21.02.19 godkjennes.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Tynset kommune

MØTEPROTOKOLL Kontrollutvalget

Møtested: Elgtråkket, Tynset Rådhus
Møtedato: Torsdag 21. februar 2019
Tid: Kl. 13:00
Saknr. 1 - 9

Til stede på møtet:

Medlemmer:

Odd Eirik Resell
Atle Fiskvik
Signe Marit Lium
Ketil Leteng
Marit Motrøen

Forfall:

Merknader:

Andre:

Fra Kontrollutvalg Fjell IKS:	Norvald Veland
Frå administrasjonen:	Rådmann Arild Einar Trøen (sak 03/19 og 04/19)
	Helse- og omsorgssjef Øystein Johansen (sak 03/19)
	Barnehageleder Mariann Hagen (sak 03/19)
	Kommuneoverlege/helseleder Knut Selmer (sak 03/19)
	Utdanningssjef Bent Kvisle (sak 03/19)

Møtet ble avsluttet kl. 15.45.

Tynset, 21. februar 2019

Norvald Veland

Norvald Veland
møtesekretær

Neste møte: Torsdag, 25. april 2019 kl 12.30

01/2019 Godkjenning av saksliste og innkalling

Sekretariatets forslag til vedtak:

Innkalling og saksliste til møte 21.02.19 godkjennes.

Behandling:

Sekretariatets forslag enstemmig vedtatt.

Kontrollutvalgets vedtak:

Innkalling og saksliste til møte 21.02.19 godkjennes.

02/2019 Protokoll fra møte 10.12.18

Sekretariatets forslag til vedtak:

Den vedlagte møteprotokoll fra kontrollutvalgets møte 10.12.18 godkjennes.

Behandling:

Sekretariatets forslag enstemmig vedtatt.

Kontrollutvalgets vedtak:

Den vedlagte møteprotokoll fra kontrollutvalgets møte 10.12.18 godkjennes.

03/2019 Forvaltningsrevisjon «Psykisk helse blant unge» orientering fra Helse- og omsorg

Sekretariatets forslag til vedtak:

Saken legges frem til behandling i kontrollutvalget uten forslag til vedtak.

Behandling:

Enhetsleder Helse- og omsorg innledet med å gi en oversikt over enheter som er involvert innenfor området psykisk helse blant unge. Kommuneoverlege/helseleder orienterte fra folkehelsebarometer som har vist dårligere for Tynset kommune sammenlignet med landet for øvrig, men at de siste år ser en bedring mot landet for øvrig. Barnehageleder orienterte om tiltak og planer som er gjort i barnehagene der forebygging og mobbing blir systematisk jobbet med innen kompetanse til de ansatte. Utdanningssjef orienterte om skolens oppgaver og planer knyttet til psykisk helse der bla. skolen skal bidra til at elever mestrer sin hverdag, delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Psykisk helse har store utfordringer ved en voldsom utvikling innenfor sosiale medier.

Elevundersøkelser viser positiv trend i Tynset innenfor mobbing. Tilbud innenfor fritidsaktiviteter er veldig bra i Tynset og blir benyttet av de unge.

Kontrollutvalgets vedtak:

Vedtak om gjennomføring av forvaltningsrevisjon utsettes. Rapport som omhandler folkehelsebarometer ettersendes utvalget samt at sekretariatet undersøker nærmere om det er gjennomført tilsvarende forvaltningsrevisjoner.

04/2019 Rådmannen orienterer om organisering og økonomi arrangement der Tynset kommune gir tilskudd**Sekretariatets forslag til vedtak:**

Saken legges frem til behandling i kontrollutvalget uten forslag til vedtak.

Behandling:

Rådmannen gav en orientering om bevilgninger som er vedtatt gitt fra kommunestyret. Notat og vedtak fra kommunestyret vil bli ettersendt.

Kontrollutvalgets vedtak:

Rådmannens orientering ble av kontrollutvalget tatt til etterretning.

05/2019 Årsmelding for kontrollutvalget 2018**Sekretariatets forslag til vedtak:**

Årsmeldingen vedtas og legges fram for kommunestyret.

Behandling:

Årsmelding ble gjennomgått med noen korrigeringer

Kontrollutvalgets vedtak:

Årsmeldingen vedtas og legges fram for kommunestyret.

06/2019 Vurdering av selskapskontroll 2019**Sekretariatets forslag til vedtak:**

Saken legges fram uten forslag til vedtak.

Behandling:

Kontrollutvalget gjennomgikk oversikt selskap Tynset kommune har eierinteresser i.

Kontrollutvalgets vedtak:

Selskapskontroll ble vedtatt ikke gjennomføres i 2019.

07/2019 **Orienteringssaker**

.Sekretariatet vil presentere følgende orienteringssaker i møtet:

Orienteringssak 1:

- Melding om politisk vedtak Tynset kommunestyre vedtok den 29.01.19 sak 2/19 forvaltningsrevisjon – Ledelse, organisering og ressursbruk i helse- og omsorg

Orienteringssak 2:

- Melding om politisk vedtak Tynset kommunestyre vedtok den 29.01.19 sak 3/19 forvaltningsrevisjon FIAS

Orienteringssak 3:

- Departementet har sendt ut forslag til ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift på høring. Høringsnotatet sendes ikke ut, men kan leses her:

https://www.regjeringen.no/contentassets/b7d8fdeca66d4988b9086c314c287828/horingsnotat_kontrollutvalgs_og_revisjonsforskriften.pdf

Orienteringssak 4:

- _NKRF's Kontrollutvalgskonferansen 2019 - orientering

Behandling:

Kontrollutvalget diskuterte og hadde en gjennomgang på kritikk fremsatt til forvaltningsrevisjonsrapport i kommunestyret orienteringssak 1.

Marit Motrøen og sekretær orienterte utvalget fra NKRS's kontrollutvalgskonferansen 2019 som de hadde deltatt på.

Kontrollutvalgets vedtak:

Kontrollutvalgets medlemmer gir sekretariatet tilbakemelding om de har merknader til høringsnotat ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift. Sekretariatet vil sende felles merknader for de kommuner de er sekretariat for.

Orienteringssaker ble tatt til orientering.

08/2019 **Åpen post**

Kontrollutvalgets behandling og vedtak:

Ingen saker ble tatt opp under åpen post.

09/2019 **Kontrollrapporten 2018 fra Skatteetaten for Tynset kommune**

Sekretariatets forslag til vedtak:

Kontrollrapporten 2018 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen for Tynset kommune tas til orientering.

Behandling:

Rapporten ble gjennomgått og kommentert.

Kontrollutvalgets vedtak:

Kontrollrapporten 2018 vedrørende skatteoppkreverfunksjonen for Tynset kommune tas til orientering.

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS- BEHANDLER	MØTE- DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	12/19
Behandling av saken:				
Saksnr.: 12/19	Utvalg: Kontrollutvalget Formannskapet Kommunestyret		Møtedato: 25.04.19	

Årsoppgjøret 2018 Tynset kommune

Administrasjonen og oppdragsansvarlig revisor, KPMG AS, er innkalt for å gi utvalget en orientering om årsregnskapet.

Saksdokumenter:

- Årsregnskapet 2018 for Tynset kommune (utsendt egen mail)
- Rådmannens årsberetning for 2018 (utsendt egen mail)
- Revisjonsberetning datert 12.04.2019 - vedlagt
- Forslag til kontrollutvalgets uttalelse - vedlagt

Saksopplysninger:

I henhold til forskrift om årsregnskap og årsberetning § 10 samt forskrift om revisjon § 5 skal:

- årsregnskapet være avlagt av fagsjef for regnskap innen 15. februar.
- årsberetning være avgitt av administrasjonssjefen innen 31. mars.
- revisjonsberetning avlegges senest innen 15. april. Dette gjelder også der regnskap ikke foreligger.
- årsregnskap og årsberetning vedtas av kommunestyret/fylkestinget senest 30. juni, seks måneder etter regnskapsårets slutt.

Det er formannskapet som innstiller til kommunestyret i regnskapssaken. Kontrollutvalget skal i henhold til kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg avgi en uttalelse om årsregnskapet til kommunestyret. Kopi av kontrollutvalgets uttalelse skal være formannskapet i hende tidsnok til at formannskapet kan ta hensyn til den før de avgir innstilling til kommunestyret.

Årsregnskapet skal bestå av et driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noteopplysninger.

Årsregnskapet skal vise regnskapstall på samme detaljeringsnivå som kommunen har brukt i årsbudsjettet.

KPMG AS har gjennomført årsrevisjonen for Tynset kommune i samsvar med kommuneloven, tilhørende forskrifter og i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

MØTEBOK

Saksvurdering:

Kommunens årsregnskap er revidert av KPMG AS, og revisors beretning er utstedt den 12.04.2019

- Driftsregnskapet er avlagt med et overskudd (regnskapsmessig mindreforbruk) på kr 12.772.049 i 2018 (mot mindreforbruk kr 2.724.333 i 2017)
- Regnskapet viser kr 341.770.522 i 2018 til fordeling drift (mot kr. 335.454.556 i 2017)

Revisjonsberetning er avgitt uten presiseringer.

Sekretariatet mener det ikke har fremkommet forhold som må omtales spesielt i uttalelsen fra kontrollutvalget utover nevnte forhold ikke overholdt frist inntatt i revisjonsberetning. Sekretariatet mener at regnskapet, sammen med årsberetningen, gir brukerne av regnskapet god oversikt over kommunens økonomi og resultatet av virksomheten i regnskapsåret 2018.

Dersom ikke noe særskilt fremkommer under behandling av årsregnskapet har sekretariatet følgende forslag til uttalelse:

Kontrollutvalget har i møte 25. april 2018 behandlet Tynset kommunes årsregnskap for 2018 som er avgitt av rådmannen og regnskapsansvarlig. Årsberetningen er avgitt av rådmannen.

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, rådmannens årsberetning og revisjonens beretning, datert 12.04.2019. I tillegg har ansvarlig revisor og administrasjonen supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger under behandlingen i kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har merket seg at Tynset kommunes regnskap for 2018 viser kr 341.770.522 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 12.772.049.

Kontrollutvalget har ikke andre merknader til Tynset kommunens årsregnskap for 2018.

Kontrollutvalget mener at presentasjon av årsregnskapet med tilhørende spesifikasjoner og noter tilfredsstillende brukernes informasjonsbehov og gir et riktig inntrykk av de forhold som årsberetningen til rådmannen omhandler.

Kontrollutvalget tilrår at kommunestyret godkjenner kommunens årsregnskap og årsberetning for 2018.

MØTEBOK

Sekretariatets forslag til vedtak:

Kontrollutvalgets uttalelse vedrørende Tynset kommunes årsregnskap for 2018 oversendes kommunestyret med kopi til formannskapet.

Behandling:

Kontrollutvalgets vedtak:

Formannskapets vedtak:

Kommunestyrets vedtak:

Til Kommunestyret i Tynset kommune

Kontrollutvalgets uttalelse om Tynset kommunes årsregnskap for 2018

Kontrollutvalget har i møte 25. april 2019 behandlet Tynset kommunes årsregnskap for 2018 som er avgitt av rådmannen og regnskapsansvarlig. Årsberetning er avgitt av rådmannen.

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, rådmannens årsberetning og revisjonens beretning, datert 12. april 2018. I tillegg har ansvarlig revisor og administrasjonen supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger under behandlingen i kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har merket seg at Tynset kommunes regnskap for 2018 viser kr. 341.770.522 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr. 12.772.049.

Kontrollutvalget har ellers ingen andre merknader til Tynset kommunens årsregnskap for 2018.

Kontrollutvalget mener at presentasjon av årsregnskapet med tilhørende spesifikasjoner og noter tilfredsstiller brukernes informasjonsbehov og gir et riktig inntrykk av de forhold som årsberetningen til rådmannen omhandler.

Kontrollutvalget tilrår at kommunestyret godkjenner kommunens årsregnskap og årsberetning for 2018.

Tynset, 25. april 2019

Odd Eirik Resell
Leder kontrollutvalget

Kopi: Formannskapet

KPMG AS
Aumliveien 4C
2500 Tynset

Telephone +47 04063
Fax
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til kommunestyret i Tynset kommune

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Tynset kommunes årsregnskap som viser kr 341 770 522 til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 12 772 049. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, driftsregnskap og investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et dekkende bilde av den finansielle stillingen til Tynset kommune per 31. desember 2018, og av resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon innhentet på datoen for denne revisjonsberetningen består av informasjon i kommunens årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi, på bakgrunn av arbeidet vi har utført på øvrig informasjon som er innhentet før datoen på revisjonsberetningen, konkluderer med at disse andre opplysningene inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å uttale oss om dette. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Administrasjonssjefens ansvar for årsregnskapet

Administrasjonssjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Administrasjonssjefen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med kontrollutvalget og administrasjonssjefen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Tynset, 12. april 2019
KPMG AS

Siv & Moa

Siv Karlsen Moa
Statsautorisert revisor

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS-BEHANDLER	MØTE-DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	13/19

Behandling av saken:

Saksnr.: 13/19
Utvalg: Kontrollutvalget

Møtedato:
25.04.19

Forvaltningsrevisjon 2019 – «Psykisk helse blant unge» Oppfølging

Saksdokumenter:

- Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 (ikke vedlagt)
- Folkehelseprofil 2019 Tynset kommune
- Sammendrag 2 forvaltningsrevisjoner psykisk helse andre kommuner

Saksframlegg:

Vedtatt plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 vedtatt i kommunestyret den 24.01.17 sak 06/17 har følgende prioritering:

1. *Ledelse, organisering og ressursbruk innenfor pleie og omsorg i alle sektorer og på alle nivå*
2. *Psykisk helse blant unge*
3. *Kontroll av investeringsprosjekter*

Kontrollutvalget vedtok i møte 10.12.18 under åpen post følgende:

I overordnet analyse er forvaltningsrevisjon 2019 planlagt gjennomført som prosjekt «Psykisk helse blant unge». Kontrollutvalget ønsker at leder Helse og omsorg innkalles til møte i kontrollutvalget den 21.02.19 og gir en orientering innenfor området psykisk helse blant unge.

Kontrollutvalget fikk i møte den 21.02.19 sak 03/19 orientering som gjengitt fra protokoll fra møte som følger:

Behandling:

Enhetsleder Helse- og omsorg innledet med å gi en oversikt over enheter som er involvert innenfor området psykisk helse blant unge. Kommuneoverlege/helseleder orienterte fra folkehelsebarometer som har vist dårligere for Tynset kommune sammenlignet med landet for øvrig, men at de siste år ser en bedring mot landet for øvrig. Barnehageleder orienterte om tiltak og planer som er gjort i barnehagene der forebygging og mobbing blir systematisk jobbet med innen kompetanse til de ansatte. Utdannings sjef orienterte om skolens oppgaver og planer knyttet til psykisk helse der bla. skolen skal bidra til at elever mestrer sin hverdag, delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Psykisk helse har store utfordringer ved en voldsom utvikling innenfor sosiale medier.

Elevundersøkelser viser positiv trend i Tynset innenfor mobbing. Tilbud innenfor fritidsaktiviteter er veldig bra i Tynset og blir benyttet av de unge.

Med bakgrunn i orienteringer diskuterte kontrollutvalget innspill gitt under orientering og gjorde følgende vedtak:

MØTEBOK

"Vedtak om gjennomføring av forvaltningsrevisjon utsettes. Rapport som omhandler folkehelsebarometer ettersendes utvalget samt at sekretariatet undersøker nærmere om det er gjennomført tilsvarende forvaltningsrevisjoner."

Folkehelseprofil 2019 fra Folkehelseinstituttet for Tynset er mottatt og sendt kontrollutvalgets medlemmer i mail 28.02.19. For sammenligning av og tilsvarende for Kongsvinger også sendt med.

Folkehelseprofil for Tynset som kan knyttes til psykisk helse blant unge er jevnt over bra for Tynset kommune sammenholdt mot Hedmark fylke og hele landet.

Oversikten viser bla. at psykiske symptomer/lidelse blant ungdom mellom 15-29 år er 112 av 1000, Hedmark fylke 167 og landet hele landet 159 av 1000.

Når det gjelder mobbing blant ungdomskoleelever, svarer 8,5% at de blir mobbet minst hver 14. dag mot tilsvarende i Hedmark er 7,7% og landet 7,6%, dvs Tynset ligger noe over.

Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet, og andelen som synes det i kommunen er et bra tilbud av lokaler der de kan treffe andre unge på fritida svar 65% positivt på lokalmiljø, 69% i Hedmark og 70% på landsbasis.

Når det gjelder treffsteder svarer 32% positivt i Tynset, Hedmark 48% og landet 50%.

Med bakgrunn i orienteringer som ble gitt i møte 21.02.19 om Folkehelseprofil 2019 for Tynset kommune, er sekretariatet av den oppfatning at det gjøres mye godt arbeid og har gode tiltak rettet mot psykisk helse blant unge.

Kontrollutvalget bør som følge herav foreta en vurdering om forvaltningsrevisjon Psykisk hele blant unge skal gjennomføres.

Det er gjort noen forvaltningsrevisjoner fra andre kommuner. Sammendrag for 2 slike følger som vedlegg for utvalget til gjennomlesning.

Sekretariatets forslag til vedtak:

Saken legges frem til behandling i kontrollutvalget uten forslag til vedtak

Kontrollutvalgets behandling og vedtak:

Tynset

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Også andre informasjonskilder må benyttes i oversiktsarbeidet, se figuren nedenfor.

Statistikken er hentet fra Kommunehelsestatistikkbank per februar 2019 og er basert på kommunegrensene per 1.1.2018.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Avdeling for helse og ulikhet
Postboks 222 Skøyen
0213 Oslo
E-post: kommunehelse@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg, ansvarlig redaktør
Else Karin Grøholt, fagredaktør
Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: Public Health England
Illustrasjon: Fete typer

Bokmål

Batch 0502191558.0702191513.0502191558.0702191513.11/02/2019 9:05

Nettside:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Trygghet og trivsel i oppveksten er temaet for folkehelseprofilen 2019, og indikatorer og figurer tar utgangspunkt i dette temaet.

Indikatorene som presenteres er generelt valgt med tanke på helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. All statistikk må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- Andelen barn (0-17 år) i kommunen er på nivå med landet som helhet.

Oppvekst og levekår

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt, er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet. Lav husholdningsinntekt vil si at husholdningen har under 60 prosent av medianinntekten for husholdninger i Norge, og at brutto finanskapital er under 1G.
- Frafallet i videregående skole er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Frafall er imidlertid en viktig folkehelseutfordring i hele landet. Klikk på indikator nummer 14 i folkehelsebarometeret for å se hvordan frafallet i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.

Miljø, skader og ulykker

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Helserelatert atferd

- Andelen gravide som røyker i begynnelsen av svangerskapet, er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet. På kommunenivå er det lite tilgjengelig informasjon om røyking. Gravides røykevaner kan imidlertid gi en pekepinn på hvordan kommunen ligger an når det gjelder røyking i den voksne befolkningen generelt.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole som høyeste utdanning og de som har videregående eller høyere utdanning, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.
- Andelen i aldersgruppen 15-29 år som har psykiske symptomer og lidelser, er lavere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

Trygt og godt oppvekstmiljø i kommunen

Et godt oppvekstmiljø er viktig for at barn og unge skal kjenne seg trygge og oppleve mestring. Kommunen har virkemidler for å skape gode miljø i barnehagen, skolen og lokalsamfunnet. Kommunale tiltak kan også ha betydning for fritidsaktiviteter og oppvekstforhold i familien.

Barn og unges helse og livskvalitet dannes i samspill med andre barn og voksne. Dette samspillet foregår i de ulike miljøene som barn og unge er en del av, se figur 1. Unge som opplever støtte fra foreldre, lærere og medelever har mindre helseplager og er mer tilfredse med livet.

Familien

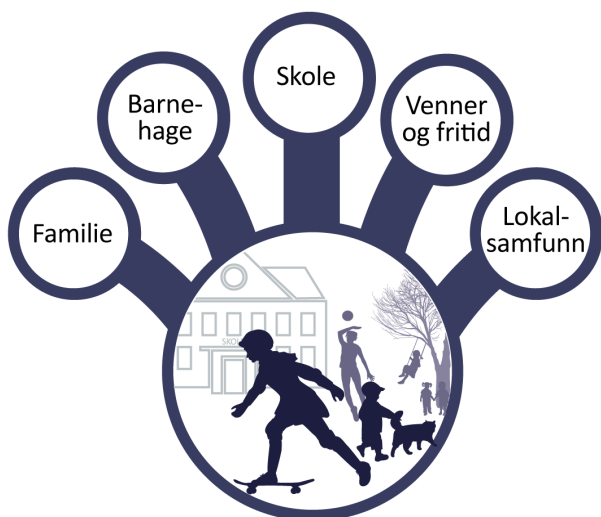
Familien danner grunnlaget for barns livskvalitet og psykiske helse. I en trygg familie får barna omsorg og kjenner tillit, noe som er viktig når de senere i livet skal skape gode relasjoner til andre mennesker.

Familieøkonomien har mye å si for barnas oppvekst. I planarbeidet er det viktig at kommunen er spesielt oppmerksom på lavinntektsfamilier og andre utsatte familier, se figur 2. Økonomiske bekymringer kan begrense tid og energi som foreldrene kan bruke på aktiviteter med barna. Økonomiske problemer kan også føre til stress i hjemmemiljøet og dermed påvirke foreldrenes egen psykiske helse, foreldreferdigheter og oppdragerstil. Sammenliknet med andre barn har barn i familier med lav inntekt oftere psykiske og fysiske helseplager.

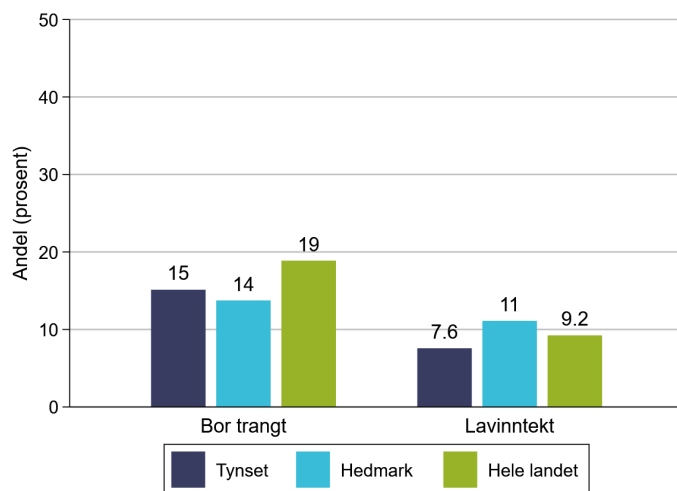
Årlig opplever om lag 20 000 barn og unge at foreldrene deres skilles eller tar ut separasjon. I tillegg er det mange samboende foreldre som går fra hverandre. Skilsmisse og samlivsbrudd er ikke nødvendigvis et problem i seg selv. Konflikter og dårlig samspill i familien kan derimot være skadelig, særlig dersom konfliktene er langvarige og intense, eller at barnet involveres i konflikten.

Forebyggingstiltak som tar sikte på å styrke foreldrerollen kan ha positiv effekt på barnas psykiske helse og livskvalitet. Det finnes en rekke foreldreveiledningsprogrammer. Her kan helsestasjonene ha en viktig rolle.

Figur 1. Oppvekstarenaer.

Figur 2. Andelen barn som bor i trange boliger, og andelen som bor i lavinntektshusholdninger (2017).

TRANGBODDHET_2018-12-14-10-15, LAVINNT_1G_POSTPROSESS_2019-01-24-15-37

Venner og fritid

Med økende alder får venner og skolen stadig større betydning. Vennskap er en kilde til sosial og følelsesmessig støtte. Gode vennskap kan fremme god psykisk helse og livskvalitet og beskytte mot negative virkninger av mobbing og utestenging. Dersom det i lokalsamfunnet er gode og rimelige fritidstilbud og møteplasser for barn og unge, kan dette være med på å fremme gode relasjoner mellom ungdommene og hindre at noen blir stående utenfor.

Sosiale medier er i dag en viktig arena for barn og unge. Sosiale medier kan gjøre det lettere å ha kontakt med venner, finne nye venner og følge med på hva som skjer i lokalmiljøet og ute i verden. Noen bruker imidlertid så mye tid på sosiale medier at det går utover søvn, skole og venner. Figur 3 viser hvor stor andel som bruker mye tid på skjermaktiviteter.

Flere kommuner har gode erfaringer med å opprette egne møteplasser for ungdommer som bruker så mye tid på dataspill at det går utover søvn, skole eller andre fritidsaktiviteter. Slike møteplasser kan hjelpe ungdommer tilbake til skole og jobb.

Skole og barnehage

Skolen er en arena for faglig og sosial utvikling. Barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø. De aller fleste trives på skolen, men noen mistrives og står i fare for å falle fra. Det å oppleve skolemiljøet som belastende eller stressende kan føre til psykiske plager og dårlige forutsetninger for læring. Å lære elevene strategier for problemløsning, samarbeid og kommunikasjon kan styrke barn og unges selvoppfatning, øke sjansene for at de opplever mestring, og bedre muligheten for læring, i tillegg til å forebygge angst og depresjon.

Gode barnehager kan bidra til at barna mestrer skolen bedre og til utjevning av sosiale forskjeller. Særlig for barn fra familier med lav sosioøkonomisk status, kan barnehagen ha stor betydning for språkutvikling og psykisk helse.

Mobbing

Barn og unge som opplever mobbing har betydelig økt risiko for å få psykiske problemer, søvnvansker og kroppslige plager som hodepine og magesmerter.

Figur 4 viser andelen ungdommer i kommunen som opplever mobbing.

Det finnes en rekke verktøy og programmer som kan forebygge mobbing og fremme god samhandling mellom barn og unge.

Når det gjelder digital mobbing, er det flere grunner til å være bekymret for konsekvensene: Det er vanskeligere å skjerme seg fra digital mobbing enn fra annen mobbing. Anonymiteten gjør at naturlige grenser for hvordan man oppfører seg mot andre, opphører. For den som blir mobbet er det vanskelig å stoppe eller begrense spredningen av digitalt innhold, og dette gjør situasjonen mer uforutsigbar og skremmende. Mobbingen kan nå ut til et stort publikum, noe som gjør at den som blir mobbet kan kjenne seg utrygg i alle sosiale situasjoner.

Lokalsamfunn

Å vokse opp i et nabolag og lokalsamfunn preget av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse blant barn og unge.

I arealplanleggingen kan kommunen legge til rette for trygge og aktivitetsfremmende omgivelser der barn og unge får varierte muligheter for sosialt samvær, og for å leke og utfolde seg sammen med andre.

Figur 5 viser hvordan ungdom i kommunen vurderer lokalmiljøet.

Fritidstilbud som utformes på en slik måte at de er tilgjengelige for alle, kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. For unge med mindre nettverk og for flyktninger og unge utenfor skole og arbeidsliv, kan slike tiltak bidra til å styrke tilhørigheten til lokalmiljøet.

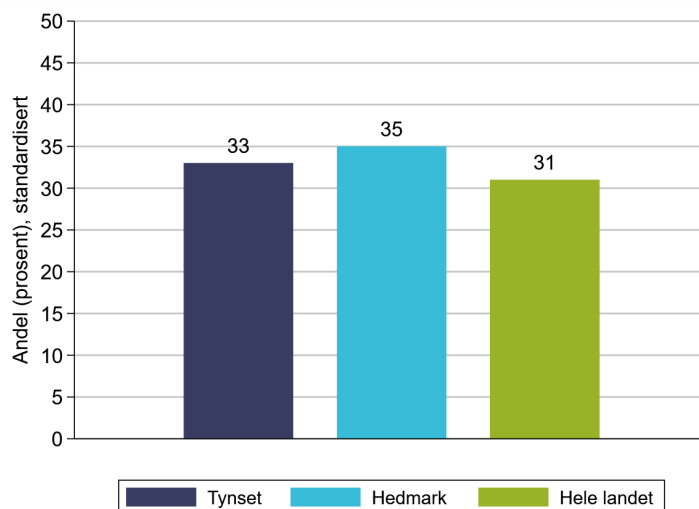
Gang- og sykkelveier og kollektivtransport kan gjøre det lettere og tryggere for barn og unge å treffes på fritiden.

Det at barn og unge deltar aktivt i planleggingen sammen med voksne, for eksempel gjennom ungdomsråd, er viktig for å lykkes med utviklingen av gode lokalsamfunn. Når barn og unge deltar, skaper det engasjement og ansvarsfølelse, og tiltakene treffer ungdommenes behov bedre.

Les mer:

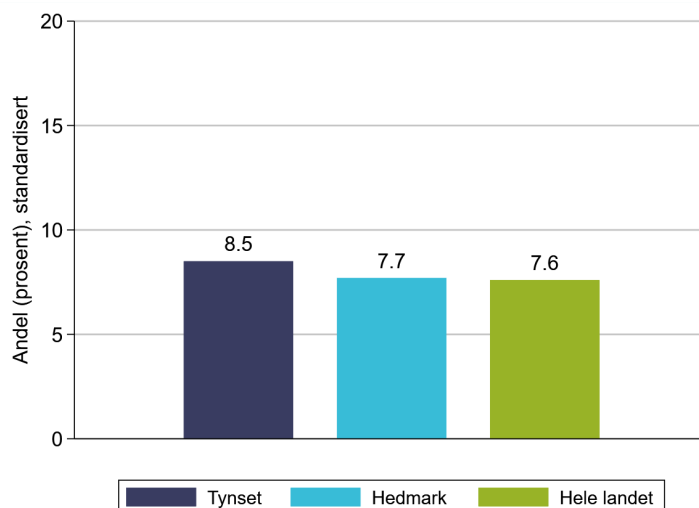
- Utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkehelseprofiler
- [Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak](#) (rapport)
- Kapitler i [Folkehelse rapporten](#)
- Helsedirektoratet: [Program for folkehelsearbeid i kommunene](#)

Figur 3. Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de daglig bruker mer enn fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden (Ungdata 2016-2018).

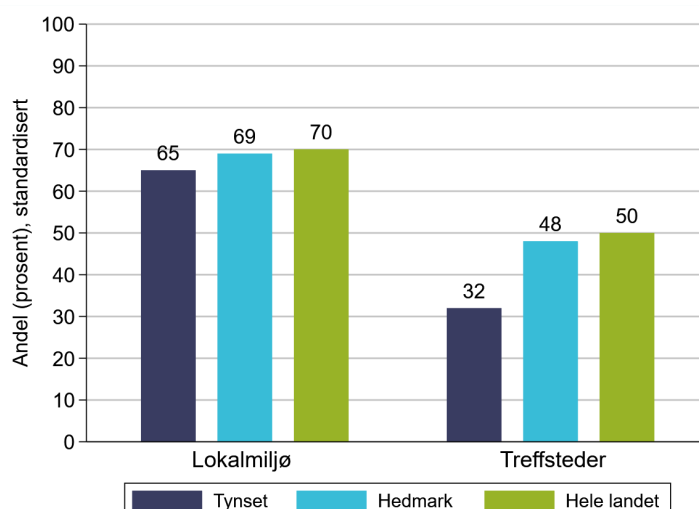
Skjermtid - Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Figur 4. Andelen ungdomsskoleelever som opplever at de blir mobbet minst hver 14. dag (Ungdata 2016-2018).

Mobbing - Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Figur 5. Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet, og andelen som synes det i kommunen er et bra tilbud av lokaler der de kan treffe andre unge på fritida (Ungdata 2016-2018).

Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Tynset	
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	21	19	21	prosent		
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,1	26,6	25,4	prosent		
	3 Andel over 80 år, framskrevet	5,8	6,2	4,9	prosent		
Oppvekst og levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	80	76	81	prosent		
	5 Lavinntekt (hushold.), 0-17 år (ny def.)	7,6	11	9,2	prosent		
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,6	2,6	2,8	-		
	7 Bor trangt, 0-17 år	15	14	19	prosent		
	8 Barn av enslige forsørgere	14	17	15	prosent		
	9 Stønad til livsopphold, 20-29 år	6,1	10	8,5	prosent (a,k)		
	10 Trives på skolen, 10. klasse	88	87	86	prosent (k)		
	11 Blir mobbet, Ungd. 2018	8,5	7,7	7,6	prosent (a,k)		
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	22	24	24	prosent (k)		
	13 Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	19	22	23	prosent (k)		
	14 Frafall i videregående skole	17	23	21	prosent (k)		
	15 Tror på et lykkelig liv, Ungd. 2018	71	73	72	prosent (a,k)		
	Miljø, skader og ulykker	16 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2018	65	69	70	prosent (a,k)	
		17 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2018	72	63	66	prosent (a,k)	
		18 Fornøyd med treffsteder, Ungd. 2018	32	48	50	prosent (a,k)	
19 Ensomhet, Ungd. 2018		19	19	20	prosent (a,k)		
20 God drikkevannsforsyning (ny def.)		22	77	91	prosent		
21 Forsyningsgrad, drikkevann		66	78	88	prosent		
22 Skader, behandlet i sykehus		14,8	13,4	13,7	per 1000 (a,k)		
Helserelatert atferd	23 Lite fysisk aktive, Ungd. 2018	7,2	15	14	prosent (a,k)		
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2018	33	35	31	prosent (a,k)		
	25 Røyking, kvinner	5	9,2	6	prosent (a)		
Helsestilstand	26 Forventet levealder, menn	79,2	78,3	79,1	år		
	27 Forventet levealder, kvinner	83,2	82,6	83,3	år		
	28 Utd.forskjeller i forventet levealder	5	5,4	5	år		
	29 Fornøyd med helse, Ungd. 2018	72	71	71	prosent (a,k)		
	30 Psykiske sympt./lid., 15-29 år	112	167	159	per 1000 (a,k)		
	31 Muskel og skjelett	312	339	319	per 1000 (a,k)		
	32 Overvekt og fedme, 17 år	22	26	23	prosent (k)		
	33 Hjerte- og karsykdom	18,2	17,6	17,7	per 1000 (a,k)		
	34 Antibiotikabruk, resepter	340	341	340	per 1000 (a,k)		

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

1. 2018. 2. 2018, i prosent av befolkningen. 3. 2025, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 4. 2017, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 5. 2017, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median, og brutto finanskapital under 1G. 6. 2017, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 7. 2017, trangboddede defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 8. 2015-2017, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 9. 2017, omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 10. Skoleåret 2013/14-2017/18. 11. U.skole, opplevd mobbing hver 14. dag eller oftere. 12/13. Skoleåret 2015/16-2017/18. 14. 2015-2017, omfatter elever bosatt i kommunen. 15. U.skole, svarer «ja» på at de tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. 16. U.skole, svært eller litt fornøyd. 17. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 18. U.skole, svært bra eller nok så bra tilbud. 19. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 20. 2017, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil drikkevannsforsyning. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. 21. 2017, andel av totalbefolkningen som er tilknyttet vannverk som forsyner minst 50 personer. 22. 2015-2017, inkludert forgiftninger. 23. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 24. U.skole, daglig utenom skolen. 25. 2013-2017, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 26/27. 2003-2017, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 28. 2002-2016, vurdert etter forskjellen i forventet levealder, ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 29. U.skole, svært eller litt fornøyd. 30. 2015-2017, brukere av primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor. 31. 2014-2017, KMI som tilsvarer over 25 kg/m², basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 32. 2015-2017, omfatter innlagte på sykehus og/eller døde. 33. 2017, 0-79 år, utleveringer av antibiotika på resept.

Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Norsk pasientregister, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet - Storbunivversitetet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Medisinsk fødselsregister, Hjerte- og karregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor (KUHR-databasen i Helsedirektoratet) og Reseptregisteret. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

Kongsvinger

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Også andre informasjonskilder må benyttes i oversiktsarbeidet, se figuren nedenfor.

Statistikken er hentet fra Kommunehelsestatistikkbank per februar 2019 og er basert på kommunegrenser per 1.1.2018.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Avdeling for helse og ulikhet
Postboks 222 Skøyen
0213 Oslo
E-post: kommunehelse@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg, ansvarlig redaktør
Else Karin Grøholt, fagredaktør
Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: Public Health England
Illustrasjon: Fete typer

Bokmål

Batch 0502191558.0702191513.0502191558.0702191513.11/02/2019 9:04

Nettside:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Trygghet og trivsel i oppveksten er temaet for folkehelseprofilen 2019, og indikatorer og figurer tar utgangspunkt i dette temaet.

Indikatorene som presenteres er generelt valgt med tanke på helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. All statistikk må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- Andelen barn (0-17 år) i kommunen er lavere enn i landet som helhet.

Oppvekst og levekår

- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet. Lav husholdningsinntekt vil si at husholdningen har under 60 prosent av medianinntekten for husholdninger i Norge, og at brutto finanskapital er under 1G.
- Frafallet i videregående skole er høyere enn i landet som helhet. Klikk på indikator nummer 14 i folkehelsebarometeret for å se hvordan frafallet i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.

Miljø, skader og ulykker

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er litt eller svært fornøyd med lokalmiljøet, er lavere enn landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

Helserelatert atferd

- Andelen gravide som røyker i begynnelsen av svangerskapet, er høyere enn i landet som helhet. På kommunenivå er det lite tilgjengelig informasjon om røyking. Gravides røykevaner kan imidlertid gi en pekepinn på hvordan kommunen ligger an når det gjelder røyking i den voksne befolkningen generelt.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole som høyeste utdanning og de som har videregående eller høyere utdanning, er større enn i landet som helhet. Forskjellen i forventet levealder er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.
- Andelen i aldersgruppen 15-29 år som har psykiske symptomer og lidelser, er høyere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

Trygt og godt oppvekstmiljø i kommunen

Et godt oppvekstmiljø er viktig for at barn og unge skal kjenne seg trygge og oppleve mestring. Kommunen har virkemidler for å skape gode miljø i barnehagen, skolen og lokalsamfunnet. Kommunale tiltak kan også ha betydning for fritidsaktiviteter og oppvekstforhold i familien.

Barn og unges helse og livskvalitet dannes i samspill med andre barn og voksne. Dette samspillet foregår i de ulike miljøene som barn og unge er en del av, se figur 1. Unge som opplever støtte fra foreldre, lærere og medelever har mindre helseplager og er mer tilfredse med livet.

Familien

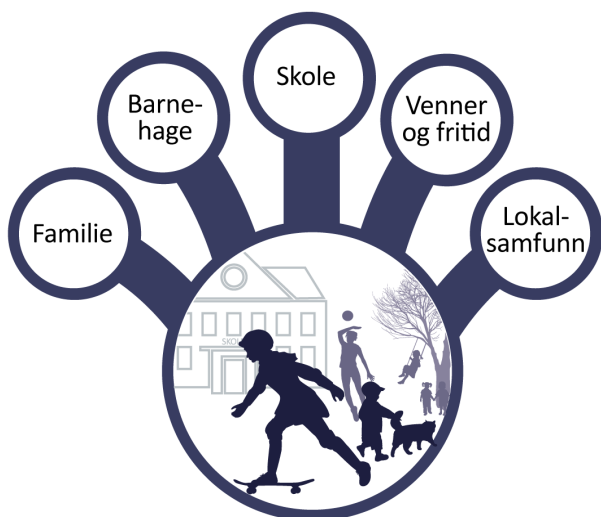
Familien danner grunnlaget for barns livskvalitet og psykiske helse. I en trygg familie får barna omsorg og kjenner tillit, noe som er viktig når de senere i livet skal skape gode relasjoner til andre mennesker.

Familieøkonomien har mye å si for barnas oppvekst. I planarbeidet er det viktig at kommunen er spesielt oppmerksom på lavinntektsfamilier og andre utsatte familier, se figur 2. Økonomiske bekymringer kan begrense tid og energi som foreldrene kan bruke på aktiviteter med barna. Økonomiske problemer kan også føre til stress i hjemmemiljøet og dermed påvirke foreldrenes egen psykiske helse, foreldreferdigheter og oppdragerstil. Sammenliknet med andre barn har barn i familier med lav inntekt oftere psykiske og fysiske helseplager.

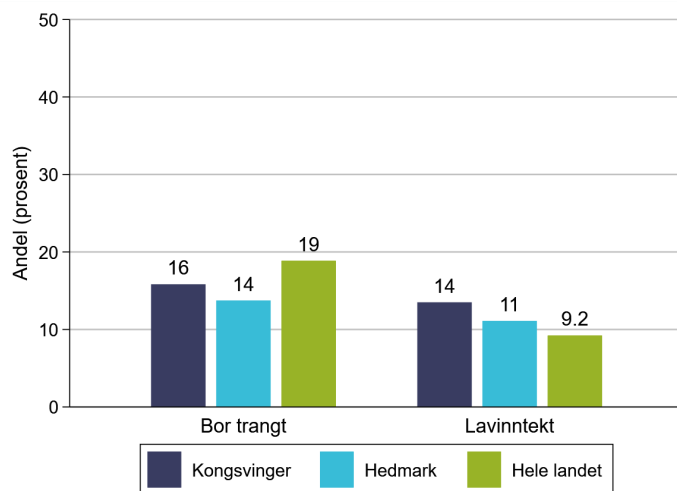
Årlig opplever om lag 20 000 barn og unge at foreldrene deres skilles eller tar ut separasjon. I tillegg er det mange samboende foreldre som går fra hverandre. Skilsmisse og samlivsbrudd er ikke nødvendigvis et problem i seg selv. Konflikter og dårlig samspill i familien kan derimot være skadelig, særlig dersom konfliktene er langvarige og intense, eller at barnet involveres i konflikten.

Forebyggingstiltak som tar sikte på å styrke foreldrerollen kan ha positiv effekt på barnas psykiske helse og livskvalitet. Det finnes en rekke foreldreveiledningsprogrammer. Her kan helsestasjonene ha en viktig rolle.

Figur 1. Oppvekstarenaer.

Figur 2. Andelen barn som bor i trange boliger, og andelen som bor i lavinntektshusholdninger (2017).

TRANGBODDHET_2018-12-14-10-15, LAVINNT_1G_POSTPROSESS_2019-01-24-15-37

Venner og fritid

Med økende alder får venner og skolen stadig større betydning. Vennskap er en kilde til sosial og følelsesmessig støtte. Gode vennskap kan fremme god psykisk helse og livskvalitet og beskytte mot negative virkninger av mobbing og utestenging. Dersom det i lokalsamfunnet er gode og rimelige fritidstilbud og møteplasser for barn og unge, kan dette være med på å fremme gode relasjoner mellom ungdommene og hindre at noen blir stående utenfor.

Sosiale medier er i dag en viktig arena for barn og unge. Sosiale medier kan gjøre det lettere å ha kontakt med venner, finne nye venner og følge med på hva som skjer i lokalmiljøet og ute i verden. Noen bruker imidlertid så mye tid på sosiale medier at det går utover søvn, skole og venner. Figur 3 viser hvor stor andel som bruker mye tid på skjermaktiviteter.

Flere kommuner har gode erfaringer med å opprette egne møteplasser for ungdommer som bruker så mye tid på dataspill at det går utover søvn, skole eller andre fritidsaktiviteter. Slike møteplasser kan hjelpe ungdommer tilbake til skole og jobb.

Skole og barnehage

Skolen er en arena for faglig og sosial utvikling. Barn og unge har rett til et trygt og godt skolemiljø. De aller fleste trives på skolen, men noen mistrives og står i fare for å falle fra. Det å oppleve skolemiljøet som belastende eller stressende kan føre til psykiske plager og dårlige forutsetninger for læring. Å lære elevene strategier for problemløsning, samarbeid og kommunikasjon kan styrke barn og unges selvoppfatning, øke sjansene for at de opplever mestring, og bedre muligheten for læring, i tillegg til å forebygge angst og depresjon.

Gode barnehager kan bidra til at barna mestrer skolen bedre og til utjevning av sosiale forskjeller. Særlig for barn fra familier med lav sosioøkonomisk status, kan barnehagen ha stor betydning for språkutvikling og psykisk helse.

Mobbing

Barn og unge som opplever mobbing har betydelig økt risiko for å få psykiske problemer, søvnvansker og kroppslige plager som hodepine og magesmerter.

Figur 4 viser andelen ungdommer i kommunen som opplever mobbing.

Det finnes en rekke verktøy og programmer som kan forebygge mobbing og fremme god samhandling mellom barn og unge.

Når det gjelder digital mobbing, er det flere grunner til å være bekymret for konsekvensene: Det er vanskeligere å skjerme seg fra digital mobbing enn fra annen mobbing. Anonymiteten gjør at naturlige grenser for hvordan man oppfører seg mot andre, opphører. For den som blir mobbet er det vanskelig å stoppe eller begrense spredningen av digitalt innhold, og dette gjør situasjonen mer uforutsigbar og skremmende. Mobbingen kan nå ut til et stort publikum, noe som gjør at den som blir mobbet kan kjenne seg utrygg i alle sosiale situasjoner.

Lokalsamfunn

Å vokse opp i et nabolag og lokalsamfunn preget av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse blant barn og unge.

I arealplanleggingen kan kommunen legge til rette for trygge og aktivitetsfremmende omgivelser der barn og unge får varierte muligheter for sosialt samvær, og for å leke og utfolde seg sammen med andre.

Figur 5 viser hvordan ungdom i kommunen vurderer lokalmiljøet.

Fritidstilbud som utformes på en slik måte at de er tilgjengelige for alle, kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. For unge med mindre nettverk og for flyktninger og unge utenfor skole og arbeidsliv, kan slike tiltak bidra til å styrke tilhørigheten til lokalmiljøet.

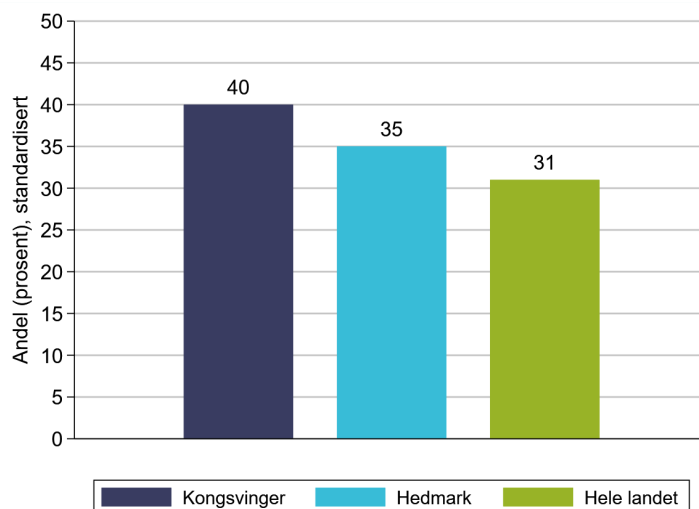
Gang- og sykkelveier og kollektivtransport kan gjøre det lettere og tryggere for barn og unge å treffes på fritiden.

Det at barn og unge deltar aktivt i planleggingen sammen med voksne, for eksempel gjennom ungdomsråd, er viktig for å lykkes med utviklingen av gode lokalsamfunn. Når barn og unge deltar, skaper det engasjement og ansvarfølelse, og tiltakene treffer ungdommenes behov bedre.

Les mer:

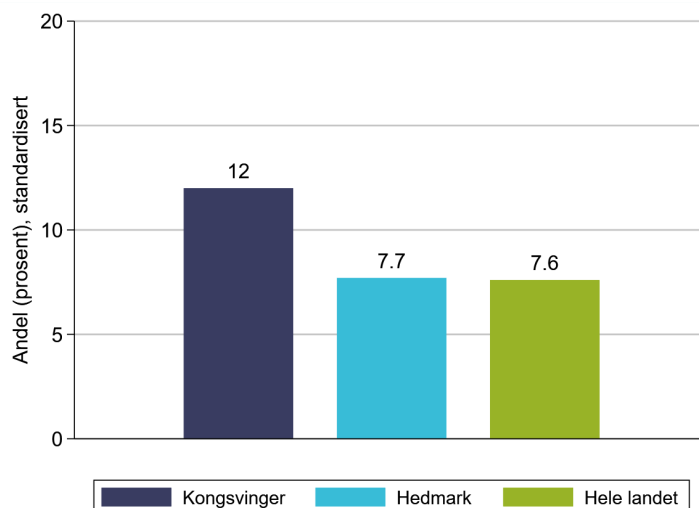
- Utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkehelseprofiler
- [Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelse tiltak](#) (rapport)
- Kapitler i [Folkehelse rapporten](#)
- Helsedirektoratet: [Program for folkehelsearbeid i kommunene](#)

Figur 3. Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de daglig bruker mer enn fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden (Ungdata 2016-2018).

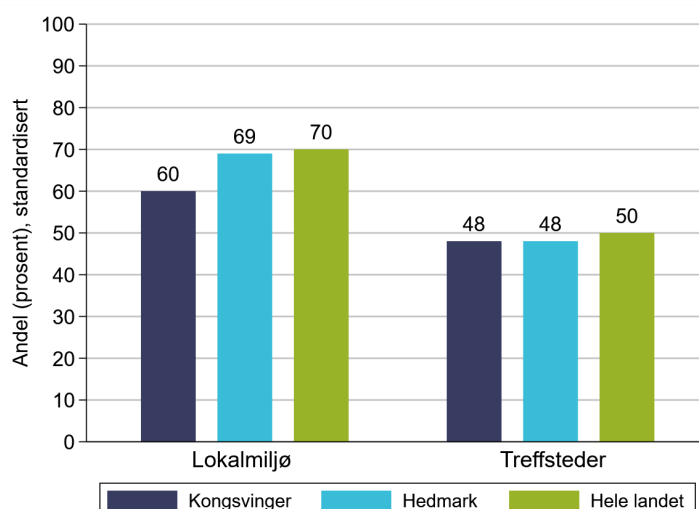
Skjermtid - Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Figur 4. Andelen ungdomsskoleelever som opplever at de blir mobbet minst hver 14. dag (Ungdata 2016-2018).

Mobbing - Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Figur 5. Andelen ungdomsskoleelever som er fornøyd med lokalmiljøet, og andelen som synes det i kommunen er et bra tilbud av lokaler der de kan treffe andre unge på fritida (Ungdata 2016-2018).

Indikator.txt, batch 0502191558.0702191513.

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Kongsvinger	
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	19	19	21	prosent		
	2 Personer som bor alene, 45 år +	28,4	26,6	25,4	prosent		
	3 Andel over 80 år, framskrevet	6,6	6,2	4,9	prosent		
Oppvekst og levekår	4 Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	72	76	81	prosent		
	5 Lavinntekt (hushold.), 0-17 år (ny def.)	14	11	9,2	prosent		
	6 Inntektsulikhet, P90/P10	2,6	2,6	2,8	-		
	7 Bor trangt, 0-17 år	16	14	19	prosent		
	8 Barn av enslige forsørgere	21	17	15	prosent		
	9 Stønad til livsopphold, 20-29 år	13	10	8,5	prosent (a,k)		
	10 Trives på skolen, 10. klasse	86	87	86	prosent (k)		
	11 Blir mobbet, Ungd. 2018	12	7,7	7,6	prosent (a,k)		
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	26	24	24	prosent (k)		
	13 Laveste mestringsnivå i regning, 5. kl.	31	22	23	prosent (k)		
	14 Frafall i videregående skole	26	23	21	prosent (k)		
	15 Tror på et lykkelig liv, Ungd. 2018	69	73	72	prosent (a,k)		
	Miljø, skader og ulykker	16 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2018	60	69	70	prosent (a,k)	
		17 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2018	53	63	66	prosent (a,k)	
		18 Fornøyd med treffsteder, Ungd. 2018	48	48	50	prosent (a,k)	
19 Ensomhet, Ungd. 2018		25	19	20	prosent (a,k)		
20 God drikkevannsforsyning (ny def.)		100	77	91	prosent		
21 Forsyningsgrad, drikkevann		85	78	88	prosent		
22 Skader, behandlet i sykehus		15,1	13,4	13,7	per 1000 (a,k)		
Helserelatert atferd	23 Lite fysisk aktive, Ungd. 2018	19	15	14	prosent (a,k)		
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2018	40	35	31	prosent (a,k)		
	25 Røyking, kvinner	11	9,2	6	prosent (a)		
Helsestatus	26 Forventet levealder, menn	77,2	78,3	79,1	år		
	27 Forventet levealder, kvinner	81,5	82,6	83,3	år		
	28 Utd.forskjeller i forventet levealder	6,3	5,4	5	år		
	29 Fornøyd med helse, Ungd. 2018	64	71	71	prosent (a,k)		
	30 Psykiske sympt./lid., 15-29 år	199	167	159	per 1000 (a,k)		
	31 Muskel og skjelett	327	339	319	per 1000 (a,k)		
	32 Overvekt og fedme, 17 år	27	26	23	prosent (k)		
	33 Hjerter- og karsykdom	17,3	17,6	17,7	per 1000 (a,k)		
	34 Antibiotikabruk, resepter	395	341	340	per 1000 (a,k)		

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

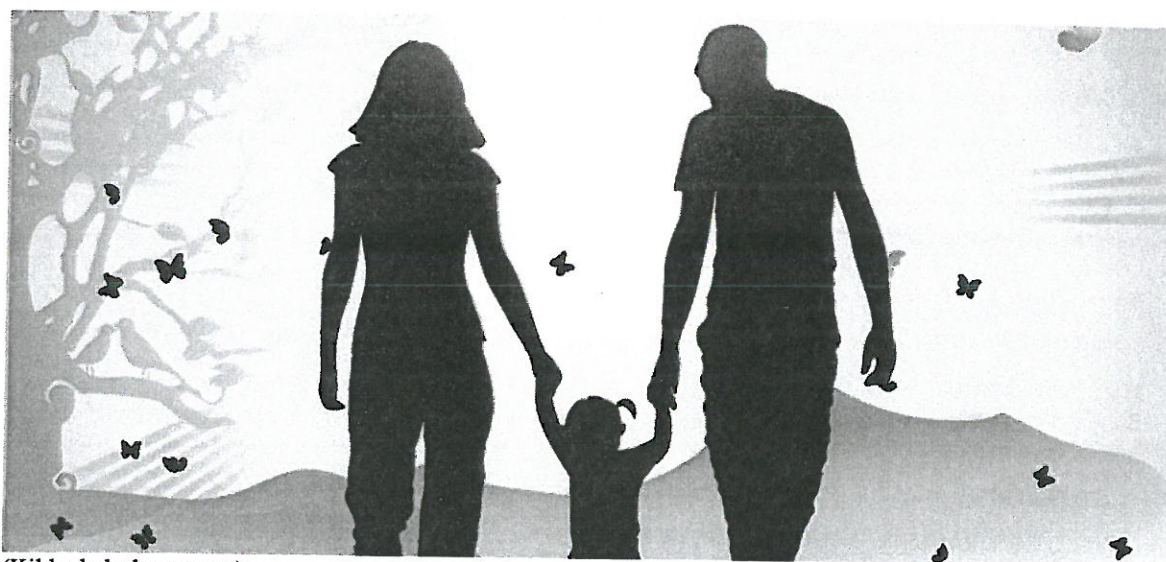
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

1. 2018. 2. 2018, i prosent av befolkningen. 3. 2025, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 4. 2017, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 5. 2017, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median, og brutto finanskapital under 1G. 6. 2017, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 7. 2017, trangbodddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 8. 2015-2017, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 9. 2017, omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 10. Skoleåret 2013/14-2017/18. 11. U.skole, opplevd mobbing hver 14. dag eller oftere. 12/13. Skoleåret 2015/16-2017/18. 14. 2015-2017, omfatter elever bosatt i kommunen. 15. U.skole, svarer «ja» på at de tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. 16. U.skole, svært eller litt fornøyd. 17. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 18. U.skole, svært bra eller nok så bra tilbud. 19. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 20. 2017, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil drikkevannsløseleveranse. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. 21. 2017, andel av totalbefolkningen som er tilknyttet vannverk som forsyner minst 50 personer. 22. 2015-2017, inkludert forgiftninger. 23. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 24. U.skole, daglig utenom skolen. 25. 2013-2017, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 26/27. 2003-2017, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 28. 2002-2016, vurdert etter forskjellen i forventet levealder, ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 29. U.skole, svært eller litt fornøyd. 30. 2015-2017, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 31. 2015-2017, 0-74 år, muskel- og skjelettplager og -sykdommer (ekskl. brudd og skader), brukere av primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor. 32. 2014-2017, KMI som tilsvarer over 25 kg/m², basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 33. 2015-2017, omfatter innlagte på sykehus og/eller døde. 34. 2017, 0-79 år, utleveringer av antibiotika på resept.

Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Norsk pasientregister, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet - Storbunivertitetet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Medisinsk fødselsregister, Hjerter- og karregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege/legevakt/fysioterapeut/kiropraktor (KUHR-databasen i Helsedirektoratet) og Reseptregisteret. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

Psykisk helsearbeid for barn og unge

Forvaltningsrevisjonsrapport for Ski kommune

(Kilde: helsebergen.no)

Ski, 24. juni 2016

Innhold

1	INNLEDNING	3
1.1	BAKGRUNN	3
1.2	SAMMENDRAG	3
1.3	KONKLUSJONER	3
1.3.1	Forebyggende arbeid	3
1.3.2	Tverrfaglig samarbeid	3
1.3.3	Individuell plan	4
1.4	ANBEFALINGER	4
2	PROSJEKTBESKRIVELSE	5
2.1	FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER	5
2.2	BEGREPER OG DEFINISJONER	5
2.3	ALDERSGRUPPER	5
2.4	INFORMASJON OM REVIDERT ENHET	6
2.5	METODE	7
2.5.1	Metode generelt	7
2.5.2	Metode i dette prosjektet	8
3	FOREBYGGENDE ARBEID	9
3.1	REVISJONSKRITERIER	9
3.2	FAKTABESKRIVELSE	10
3.2.1	Overordnet planverk	10
3.2.2	Oversikt over helsetilstanden	10
3.2.3	Forebyggende tiltak og tjenester	11
3.2.4	Kapasitet og kompetanse	15
3.2.5	KOSTRA-sammenligning	15
3.3	VURDERINGER	20
4	TVERRFAGLIG SAMARBEID	21
4.1	REVISJONSKRITERIER	21
4.2	FAKTABESKRIVELSE	22
4.2.1	Ledelse, ansvar og organisering	22
4.2.2	Samarbeidsavtaler	23
4.2.3	Samarbeidspraksis	23
4.3	VURDERINGER	24
5	INDIVIDUELL PLAN	25
5.1	REVISJONSKRITERIER	25
5.2	FAKTABESKRIVELSE	26
5.3	VURDERINGER	28
6	LITTERATUR	29
7	VEDLEGG 1. RÅDMANNENS UTTALELSE TIL RAPPORTEN	30

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave for kommunene etter Lov om kommuner og fylkeskommuner av 25.9.1992 med endringer av 12.12.2003 (kommuneloven). Formålet med forvaltningsrevisjon er nedfelt i kommunelovens § 77 nr. 4: "Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematisk vurdering av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon)."

Ski kommunes kontrollutvalg vedtok formål og problemstillinger for forvaltningsrevisjonen i møte 26.1.2016 (sak 5/16).

1.2 Sammendrag

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å vurdere om Ski kommunes tilbud til barn og unge innen psykisk helsearbeid er i tråd med sentrale og lokale myndighetskrav. Vi har undersøkt hvordan forebyggende tiltak er iverksatt i kommunen, plangrunnlag, målgrupper for tiltakene og ressursbruk. Vi har videre sett på hvordan samarbeid mellom ulike enheter fungerer og hvordan det er styrt og ledet. Vi har også sett på rutine for bruk av individuell plan. Problemstillingene belyses ut fra dokumentanalyse og intervjuer.

1.3 Konklusjoner

1.3.1 Forebyggende arbeid

Ski kommune driver et omfattende generelt orientert forebyggende arbeid for barn og unge. Det psykiske helsearbeidet for barn og unge spesielt er i liten grad fremhevet i kommunens grunnlagsdokumenter. Kommunen har ikke definert hvilke grupper av barn og unge som er risikoutsatt i forhold til psykisk helse og har ikke utarbeidet noen samlet oversikt over tiltak. Revisjonen mener det ville være en fordel om det forelå en slik analyse for kommunen som helhet. Etter revisjonens mening bør det også gjennomføres brukerundersøkelse.

Kostra-tall viser at kostnadene til helsestasjonene og skolehelsetjenesten er fallende og ligger noe lavt sammenlignet med andre. Kostnadene til andre deler av kommunens forebyggende arbeid har økt. Kommunen bør vurdere hvordan ressursene brukes ut fra en helhetlig tilnærming, før den evt. øker tildelingene.

1.3.2 Tverrfaglig samarbeid

Ansvar for psykisk helsearbeid for barn og unge er fordelt på mange virksomheter og tjenester. Etter hva revisjonen kan se, er det virksomhetene som i stor grad utvikler og gjennomfører tiltakene. Tiltakene er i mindre grad styrt ut fra et helhetlig ansvar tillagt et sentralt plassert organisatorisk ledd i kommunen. Det er også et poeng at virksomheter og avdelinger arbeider ut fra litt ulikt perspektiv og lovgrunnlag. Dette gjør at fokus kan være noe ulikt mellom virksomhetene og at de tiltak som ulike virksomheter iverksetter, ikke nødvendigvis blir godt nok koordinerte og trekker i samme retning.

Ski kommune har i liten grad formelle avtaler og beskrivelser av samarbeidsordninger mellom virksomhetene. Skriftlige prosedyrer/avtaler kan bidra til å avklare forventninger til hvordan samarbeidet bør fungere. Etableringen av ressursteam i skolene er et positivt eksempel på en slik avtale. Når det gjelder lovpålagte rutiner for samarbeid som Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal ha, kan ikke revisjonen se at dette er oppfylt. Disse rutinene bør være skriftlige.

1.3.3 Individuell plan

Kommunen har lagt til rette for at individuell plan blir utarbeidet i tråd med de krav som gjelder. Revisjonen registrerer at individuell plan brukes lite for å koordinere tilbudene til barn og unge med psykiske vansker og at det er en viss faglig uenighet om nytten av individuell plan for denne målgruppen. utfordringene med å skaffe koordinatorene bør løftes opp til et ledernivå i kommunen. Plikten til å ta på seg ansvar som koordinator bør være avklart og ikke opp til den enkelte ansatte eller virksomhet å avgjøre.

Rapporten peker på en rekke forhold som handler om koordinering av virksomheter og prioriteringer på tvers. Revisjonen mener at denne situasjonen krever sterkere overordnet styring. Det er viktig at et helhetlig ansvar er tydelig plassert og at dette er synliggjort. Slik kommunen har organisert seg, kan det ligge til rette for å samle det helhetlige ansvaret i Familiens hus.

1.4 Anbefalinger

Follo distriktsrevisjonen IKS anbefaler Ski kommune å vurdere følgende tiltak:

- a) Kommunen bør vurdere å gi ansvaret for psykisk helsearbeid for barn og unge en sterkere forankring på ledernivå i kommunen.
- b) Ansvar og prioriteringer bør komme frem i det kommunale plansystemet.
- c) Kommunen bør ha oversikt over barn og unge som er risikoutsatt i forhold til utvikling av psykiske vansker eller lidelser.
- d) Kommunen bør ha samlet oversikt over forebyggende tiltak.
- e) Kommunen bør ha avtaler som sikrer lovpålagte samarbeidsordninger for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- f) Brukerundersøkelse bør gjennomføres.
- g) Kommunen bør gi føringer for valg av koordinatorene for individuell plan.

Steinar Neby (sign.)
Revisjonssjef

Bjørn Tore Nedregård (sign.)
Prosjektleder

2 Prosjektbeskrivelse

2.1 Formål og problemstillinger

Kontrollutvalget vedtok følgende formål for forvaltningsrevisjonsprosjektet: "Vurdere om Ski kommunes tilbud til barn og unge innenfor psykisk helsearbeid er i tråd med sentrale og lokale myndighetskrav."

Kontrollutvalgets bestilling inneholder tre problemstillinger:

- 1) Hvilke tiltak er iverksatt for å ivareta helsefremmende og forebyggende arbeid?
 - Er kapasitet og kompetanse tilpasset behovene?
- 2) Hvilket samarbeid er etablert mellom ulike enheter med ansvar for psykisk helsearbeid for unge?
- 3) Hvordan ivaretar kommunen krav til utforming og oppfølging av individuell plan?

2.2 Begreper og definisjoner

Med helsefremmende arbeid forstås tiltak som skal bedre forutsetningene for god helse og ta sikte på å fremme trivsel, velvære og mulighetene til å mestre de utfordringer og belastninger mennesker utsettes for i dagliglivet.¹

Regjeringens rundskriv Q-16/2013, *Forebyggende innsats for barn og unge*, sier at forebyggende arbeid fokuserer ikke først og fremst på symptomer, men er generelt orientert med sikte på å fremme sunne barn og unge som håndterer framtidige utfordringer og risikoer. Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle.

Rundskrivet skiller mellom universell, selektiv og indisert forebygging. Universell forebygging omfatter innsats rettet mot hele befolkningsgrupper (for eksempel alle barn og unge) uten at en har identifisert individer eller grupper med forhøyet risiko.

Selektiv forebygging er tiltak rettet mot grupper med kjent eller forhøyet risiko for å utvikle problemer. Tiltakene her skal motvirke negativ utvikling hos barn og unge eller deres foreldre.

Indisert forebygging er tiltak rettet mot individer med høy risiko eller klare tegn på problemer. Tiltak rettet mot barn og unge med symptomer på psykiske vansker er eksempel på indisert forebygging.

2.3 Aldersgrupper

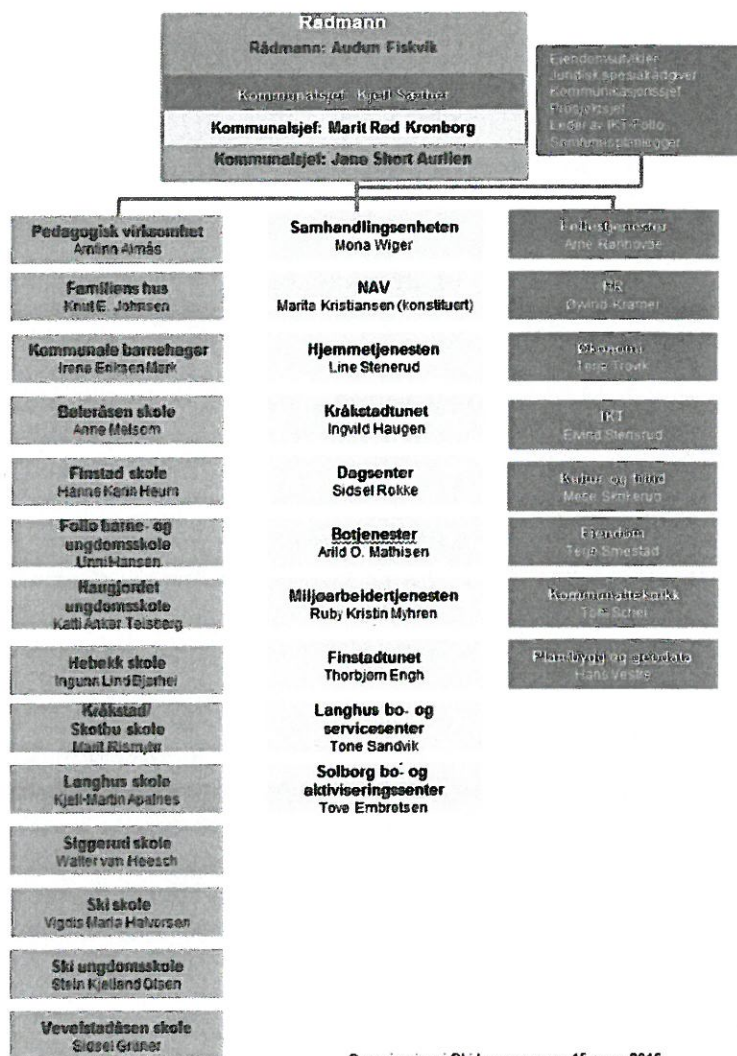
Hva som er barn og unge, er ulikt ut fra hvilket lovverk som anvendes. Barnevernloven gjelder for barn opp til 18 år. Tiltak som er iverksatt før fylte 18 år kan etter samtykke opprettholdes inntil fylte 23 år. Helsestasjonene og skolehelsetjenesten skal tilby tjenester til barn og unge fra 0-20 år. Psykisk helseteam for voksne gir tilbud for unge og voksne fra fylte 18 år.

¹ Kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, Sosial- og helsedirektoratets veileder til forskrift av 3. april 2003 nr. 450.

2.4 Informasjon om revidert enhet

Ski kommune hadde en befolkningsvekst på +0,8 % i 2014 og 1,6 % i 2015. Ski hadde 30261 innbyggere per 1.1.2016. Av disse var 8267 personer i gruppen 0-20 år.

Kommunens sum driftsinntekter var på 2,06 mrd. kr i regnskap 2015. Kommunens ansatte utfører til sammen 1812 årsverk. Administrativ organisering omfatter rådmann, tre kommunalsjefer og 32 virksomheter:

Organisering i Ski kommune pr. 15. mars 2016

Venstre kolonne benevnes kommunalområde *oppvekst*, midtre kolonne er kommunalområde *velferd* og høyre kolonne er kommunalområde *samfunn*. Kommunalsjefene har ansvar for hvert sitt område.

Flere av avdelingene med ansvar for psykisk helsearbeid for barn og unge er samlet innenfor virksomheten Familiens hus. Virksomheten har 71,6 årsverk og er organisert slik:

Psykososialt miljø i ungdomsskolene
Farsund kommune

Forvaltningsrevisjon

November 2017

SAMMENDRAG

Kommunerevisjonen Vest, Vest Agder IKS har, etter oppdrag fra kontrollutvalget i Farsund, gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt med tema psykososialt miljø i ungdomsskolene.

Følgende problemstilling har ligget til grunn for prosjektet:

I hvilken grad arbeider ungdomsskolene i Farsund kommune med psykososialt miljø?

I henhold til kontrollutvalgets bestilling avgrenses prosjektet til skolens arbeid mot skjult mobbing og digital mobbing. Undersøkte skoler er Farsund ungdomsskole og Lista ungdomsskole.

Revisjonskriteriene er hentet fra barnekonvensjonen kapitel 12 og opplæringslovens bestemmelser om elevenes rett til et godt psykososialt miljø, § 9a. Bestemmelsene innebærer blant annet en plikt for ansatte til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kjennskap til eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Skolen har etter § 9a-4 plikt til å drive internkontroll for å sikre skolemiljøet. I tillegg til opplæringslovens bestemmelser er forskning om digital og skjult mobbing benyttet ved våre vurderinger av de undersøkte skolenes praksis.

01.08.2017 trådte et nytt regelverk for elevenes skolemiljø i kraft ved introduksjonen av et nytt kapittel 9a i opplæringsloven. I det «nye» § 9a er det gjort flere endringer som medfører utvidede rettigheter for elevene og mer omfattende krav til skolens ledelse og ansatte.

I dette forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi vurdert ungdomsskolenes arbeid mot skjult mobbing og digital mobbing for skoleåret 2016/2017. Våre revisjonskriterier er derfor utledet fra det «gamle» kapittel 9a. Med mindre det motsatte er angitt, viser alle juridiske henvisninger i denne rapporten til den tidligere versjonen av opplæringsloven. Et utdrag av lovteksten som gjaldt for oppl. § 9a på dette tidspunktet, finnes i vedlegg til denne rapporten. I sine anbefalinger har revisjonen likevel valgt å henvise til det «nye» kapittel 9a hver gang dette er relevant. Formålet med dette er å sikre at revisjonens anbefalinger skal fremme forbedringer i tråd med det nye regelverket. En kort innføring i det nye kapittel 9a gis i seksjon 4.5 i denne rapporten.

Hovedfunn

Revisjonen har kartlagt forekomsten av skjult mobbing og digitalt mobbing ved hjelp av egen spørreundersøkelse sendt til alle elever på 8.-10. trinn. Resultatene viser at begge mobbformer er en utfordring for mange elever på ungdomstrinnet i Farsund. 52 % av alle respondentene har minst en gang opplevd å bli enten skjult eller digitalt mobbet i løpet av det siste skoleåret. 25 % av respondentene rapporterte å være utsatt for mobbing to ganger i måneden eller oftere. Dette tilsvarer 93 ungdomsskoleelever som opplevde mobbing flere ganger i måneden, herav 28 som ble mobbet på en ukentlig basis.

Ungdomsskolene i Farsund kommune mot mobbing generelt. Revisjonen fant likevel at dette arbeidet ikke i tilstrekkelig grad er rettet mot skjult mobbing og digital mobbing. Ungdomsskolene har ikke utarbeidet en konkret definisjon som fanger opp særtrekkene til disse mobbformene, og det er uklart hvorvidt det finnes en felles forståelse for hvilken atferd som anses som mobbing. Skolene mangler tilstrekkelige rutiner for å sikre at elevenes subjektive opplevelse av mobbing og krenkelser blir avgjørende i vurderingene om deres rett til et godt psykososialt miljø er oppfylt. Kartleggingen av elevenes psykososiale skolemiljø inneholder ikke en tilstrekkelig måling av forekomsten av skjult mobbing, og fristen for rapportering til skoleeieren etterleves ikke. Skolene mangler tilstrekkelige egnede tiltak og rutiner for å forebygge, avdekke og håndtere skjult mobbing Når det gjelder digital mobbing arbeider Lista ungdomsskole i for liten grad for å aktivt forebygge forekomsten av digitale krenkelser. Særskilte tiltak for å avdekke og håndtere særtrekkene ved digital mobbing mangler ved begge ungdomsskolene. Til slutt er det ikke dokumentert en formell evaluering av skolenes arbeid med

elevenes psykososiale miljø, samt aktuelle planer og rutiner mot mobbing, selv om en slik evaluering ifølge kommunens egne rutiner skal foretas på årlig basis.

Skjult mobbing

Skjult mobbing skjer på en indirekte måte. Mobbingen kommer ikke til uttrykk ved fysiske slag eller spark, men dreier seg om utstøting, intriger, rykter, baksnakking og manipulering. Metodene kan være utspekulerte og vanskelig å få øye på. Mobberen blir «ekspert» på skjulte måter å plage andre på.

Det er i hovedsak jenter som mobber indirekte og skjult. Disse jentene er ofte verbalt sterke, flinke på skolen og ellers greie jenter. Indirekte/skjult mobbing kan være en måte å kvitte seg med konkurrenter på, og mobber og offer er i noen tilfeller nesten like sterke.

Skjult mobbing går ut på å frata den som blir mobbet selvrespekten og selvtiliten. Psykisk mobbing og plaging over tid, gir ofte store psykiske skadevirkninger for offeret. Den mobbede kan utvikle dårlig selvbilde, spiseforstyrrelser, angst og depresjoner. Mobbeofferet tør ofte ikke si fra om mobbingen. Det vil heller bli mobbet enn å bli beskyldt for sladring.

Digital mobbing

Digitalt mobbing forgår på sosiale medier og har flere særtrekk. Slikke trekk er blant bruk av hatgrupper, falske profiler, grove tekstmeldinger og seksualiserte innholdselementer. Antall tilskuere på sosiale medier kan bli enormt. Den som mobbes har ingen gjemmedsteder og en opplevelse av å ikke kunne slippe unna.

Digital mobbing gjør det mulig for mobber å skjule sin identitet. Anonymiteten kan bidra til at mobbing og trakassering blir verre enn ellers. Posisjonene til den som mobber og den som blir mobbet kan skifte hurtig. Den som blir mobbet en dag, kan neste dag være den som utfører mobbingen. Prosessene og roller ved digital mobbing kan derfor være utydelige og komplekse.

En finner stor overlapping mellom det å være involvert i digital mobbing og i tradisjonell mobbing. De som utsettes for digital mobbing synes ofte at der flaut eller vanskelig å si ifra til voksne.

Revisjonens spørreundersøkelse

Revisjonen har sendt egen spørreundersøkelse med tema skjult mobbing og digital mobbing til alle elevene på 8.-10. trinn i Farsund kommune. Hensikten var å kartlegge siste skoleårets (2016/17) tilstand til det psykososiale miljøet på ungdomstrinnet. Ved å sammenligne situasjonen med hele Norge og resten av fylket, ønsket vi å gjøre rede for konteksten for skolenes arbeid mot mobbing. Dessuten brukte vi egen spørreundersøkelse for å identifisere hvilke særskilte utfordringer som den enkelte ungdomsskole i Farsund har i sitt arbeid mot skjult mobbing og digital mobbing.

48 % av respondentene (153 elever) oppga å minst en gang ha vært utsatt for skjult mobbing i løpet av det siste skoleåret. Samtidig oppga 18 % (57 elever) å ha minst en gang opplevd digital mobbing i denne perioden. Til sammen opplevde 25 % av respondentene (93 elever) at mobbingen gjentok seg to ganger eller oftere i måneden. 28 elever rapporterte å bli mobbet minst en gang i uken.

Revisjonens spørreundersøkelse viser at et vesentlig antall elever blir skjult mobbet gjennom baksnakking og ryktespredning uten å oppleve å være utestengt fra klassemiljøet og vennegruppen. Totalt oppga 78 av respondentene å være mobbet i det skjulte uten å være utestengt, herav 21 som mobbes flere ganger i måneden. Dette antyder at flere alvorlige mobbesaker kan ha blitt oversett dersom skolenes kartlegging av skjult mobbing begrenses til utestenging/utfrysning, og ikke inkluderer baksnakking og ryktespredning.

Når det gjelder andelen av elevene som utfører mobbing, oppga 10,7 % av respondentene (34 elever) å ha vært med på å mobbe andre i det skjulte. 4,1 % (13 elever) rapporterte å ha bevisst utført mobbing gjennom digitale medier. Vår analyse av resultatene viser at både skjult mobbing og digital mobbing var mest vanlig blant jenter, uansett om man ser på antall mobbeoffer eller antall elever som utførte mobbingen. Resultatene tyder videre på at den høye forekomsten av mobbing gjelder alle trinn på begge ungdomsskolene.

Definisjon av krenkende atferd

For å vite hva skolen skal forebygge mot, og når handlingsplikten inntreffer ved mistanke eller kjennskap til at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, er det viktig at dette defineres og beskrives i internkontrollen. Hvordan krenkelser og mobbing defineres vil også være retningsgivende for hva en ser etter for å oppdage mobbing, hvordan en arbeider med forebyggende tiltak, hva barn og foreldre kan forvente fra skolens side når barn opplever seg krenket, samt hvilke tiltak som settes inn for å stoppe den uønskede atferden. Innholdet i definisjonen må derfor inneholde tilstrekkelig beskrivelse til å forstå og kjenne igjen den atferden som skolen ikke ønsker og som en har kjennskap til er ødeleggende for elevenes psykososiale skolemiljø.

Farsund ungdomsskole gjør i sin handlingsplan mot mobbing kun rede for generelle mobbeformer samt utestengelse, uten at andre former for skjult mobbing eller digital mobbing nevnes. Skolens mobbedefinisjon krever at negative handlinger foregår gjentatte ganger og over tid for å kunne anses som mobbing. Gjennom digitale medier kan en enkelt hendelse likevel føre til stor spredning samt involvering av mange, og kan dermed oppleves som mange gjentakende krenkelser. Revisjonen mener derfor at skolens definisjon på mobbing er for snever og at kravet om gjentakende handling kan bidra til å svekke arbeidet mot digital mobbing.

Den skjulte mobbingen opptrer også annerledes enn den direkte og fysiske mobbingen. Den skjulte mobbingen dreier seg om å påføre en annen skade, men på en slik måte at det ikke skal se ut som det er meningen å skade. Revisjonen mener at Farsund ungdomsskoles definisjon av «indirekte mobbing» som utestenging, er for snever og vag for å gi tilstrekkelig støtte til arbeidet mot andre former for skjult mobbing slik som baksnakking, ryktespredning og manipulering.

Lista ungdomsskole har ikke utarbeidet noen skriftlig definisjon i sin handlingsplan mot mobbing.

Kommunen har heller ikke til nå hatt noen definisjon på mobbing, men arbeider for å heve kompetanse om mobbing hos skoleansatte, blant annet gjennom deltakelse på kurs og seminar. Vår gjennomgang av tilsendt dokumentasjon viser at kursdeltakere ble presentert for flere ulike definisjoner på mobbing, uten at det blir mulig å fastslå hvilken definisjon som bør ligge til grunn for deres arbeid for elevenes psykososiale skolemiljø. Etter revisjonens mening kan dette bidra til å skape uklarhet rundt hvilken atferd og hendelser som bør omfattes av skolens arbeid for å kartlegge, forebygge, avdekke og håndtere mobbing.

Flere nye mobbedefinisjoner er for tiden under utarbeidelse, både på kommunalt- og skolenivå. Etter det revisjonen erfarer blir disse mobbedefinisjonene utarbeidet uten formelt samarbeid mellom kommunen og ungdomsskolene. Revisjonen ønsker å understreke at mangelen på samarbeid mellom skolene og kommunen kan føre til en situasjon hvor flere ulike mobbedefinisjoner blir gjeldende. Dette vil kunne påvirke fremtidig arbeid med elevenes psykososiale skolemiljø på ungdomstrinnet i Farsund.

Revisjonen **anbefaler** kommunen og ungdomsskolene i samarbeid å utarbeide en felles definisjon på mobbing, skjult mobbing og digital mobbing. Vi vil **anbefale** at disse definisjonene utledes fra forskning og offentlige veiledere, og innbefatter hva skolene legger i mobbeatferd som ikke tolereres.

Elevens subjektive opplevelse av det psykososiale miljøet

I henhold til oppll. § 9a-3 er det den enkelte elevs subjektive opplevelse av det psykososiale miljøet som er avgjørende i vurderingen av om elevens rett til et godt psykososialt miljø etter opplæringsloven er oppfylt.

Ungdomsskolene i Farsund beskriver i sine handlingsplaner hvordan den enkelte elevs subjektive opplevelse av å bli mobbet bør registreres, men mangler rutiner som gjør dette til det avgjørende kriteriet når enkeltvedtak skal fattes. Når det gjelder Farsund ungdomsskole har skolen etablert en definisjon på mobbing og krenkende atferd som bygger på faktiske forhold og kriterier, heller enn elevens egen subjektive opplevelser. Hvem som har definisjonsmakten kan ha stor betydning for hvordan skolen møter elever og foreldre, og hvordan skolen jobber med den enkelte sak.

Etter revisjonens mening bør det tydeliggjøres i skolens handlingsplaner at den enkelte elevs subjektive opplevelse skal være avgjørende i vurderingen av hvorvidt retten til et godt psykososialt miljø er oppfylt eller ikke. Dette kravet er skjerpet etter lovendring 01.08.2017 og fremgår nå av oppll. § 9a-4 fjerde ledd. I tillegg vil vi anbefale at subjektive opplevelser vektlegges i definisjoner på ulike krenkelser og mobbing.

Kartlegging av elevenes psykososiale miljø

Etter opplæringsloven §13-10 annet ledd er ungdomsskolene i Farsund pålagt å ha et «forsvarlig system» for å fremme arbeidet med det psykososiale miljøet. Dette innebærer at skolen plikter å sette presise mål for skolemiljøet og gjennomføre en systematisk kartlegging av elevenes psykososiale miljø. Utdanningsdirektoratet slår fast at systemet skal være skriftlig, det vil si at skolen må kunne legge frem dokumentasjon av hvordan kartlegging av risiko er gjennomført.

Det uttrykte målet for det psykososiale miljøet i ungdomsskolene i Farsund er «null mobbing». Denne målsettingen nevnes likevel verken i kommunens plan for elevenes skolemiljø eller i ungdomsskolenes handlingsplaner mot mobbing. Anerkjent teori og praksis viser at effektive rutiner og planer alltid tar utgangspunkt i målet som skal oppnås, og eventuelt gir en kort beskrivelse av resultatene som forventes. Revisjonen mener at målsetting for elevenes psykososiale skolemiljø bør tydelig nevnes i ungdomsskolenes handlingsplan mot mobbing.

Ungdomsskolene i Farsund har skriftlig dokumentasjon på at det pågår et systematisk arbeid for å kartlegge elevenes psykososiale skolemiljø. Hver skole bygger sin kartlegging av risiko både på direkte observasjoner av elevene og på ulike spørreundersøkelser hvor den enkelte respondenten får mulighet til å oppgi sin subjektive opplevelse av det psykososiale skolemiljøet. Begge ungdomsskolene gjennomfører hvert år den obligatoriske Elevundersøkelsen, samt en lokal mobbeundersøkelse. I tillegg gjennomføres Ungdataundersøkelsen på ungdomstrinnet hvert tredje år.¹

På tross av at det foregår mye arbeid for å kartlegge risiko, mener revisjonen at ungdomsskolene ikke foretar en tilstrekkelig måling av forekomsten av skjult mobbing. Resultatene fra revisjonens spørreundersøkelse viser at langt flere elever oppgir å være utsatt for skjult mobbing enn det som registreres av skolene gjennom egen kartlegging. Skolenes kartleggingsverktøy registrerer kun tilfeller av utestenging, mens vår spørreundersøkelse viser at skjult mobbing foregår i mange tilfeller gjennom baksnakking og ryktespredning. Revisjonen anbefaler ungdomsskolene bruk av kartleggingsverktøy som er tilstrekkelig egnet til å fange opp forekomsten av ulike former av skjult mobbing.

¹ Ungdataundersøkelsen er nettbasert og anonym spørreundersøkelse som tilbys gratis til skolene av velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA).

Kommunens årlige rapporter om tilstanden i grunnopplæringen legges frem for kommunestyret på ulike tidspunkt i året, ofte flere måneder senere enn fristen oppgitt i kommunens årshjul. Revisjonen mener at tidsmessig rapportering er en viktig forutsetning for å sikre at arbeidet mot mobbing til enhver tid er tilpasset endringer i elevenes psykososiale skolemiljø. Vi anbefaler at rapporter om tilstanden i grunnopplæringen ferdigstilles og legges frem for kommunestyret hvert år innenfor avtalte frister.

Tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing

I henhold til oppl. § 9 a-3 annet ledd har ansatte ved skolen en plikt til å gjøre undersøkelser, varsle rektor og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Skolen bør ha etablert tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere skjult mobbing og digital mobbing.

Ungdomsskolene i Farsund har etablert flere tiltak mot mobbing generelt. Hver skole beskriver i sin handlingsplan hvilke rutiner og tiltak som skal følges når en ansatt får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende atferd eller mobbing. Dokumentasjon av saksutredning som ble sendt til revisjonen antyder at disse rutinene i stor grad følges av skolene. Samarbeid med foreldre er også et område hvor det pågår mye arbeid.

Revisjonen har i dette forvaltningsrevisjonsprosjektet hatt fokus på tiltak mot skjult mobbing og digital mobbing, og vurdert skolenes arbeid opp mot anbefalte tiltak som fremgår fra ulike forskningsrapporter. Det fremgår av vår gjennomgang at begge ungdomsskolene har få rutiner og tiltak rettet spesifikt mot disse to mobbepormene. Farsund ungdomsskole har tilstrekkelig dokumentasjon på at skolen arbeider aktivt og systematisk for å forebygge digital mobbing, men Lista ungdomsskole arbeider i for liten grad på dette området. Begge ungdomsskolene mangler dessuten særskilte tiltak for å avdekke og håndtere tilfeller av digital mobbing. Når det gjelder skjult mobbing arbeider begge ungdomsskolene for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende atferd som baksnakking, ryktespredning og lignende.

Revisjonen viser til at kommunen også har utarbeidet en egen tiltaksplan ved mobbing, samt en mal for enkeltvedtak vedrørende elevenes psykososiale miljø. Disse er ikke tatt i bruk av skolene, på tross av bestemmelser angitt i kommunens plan for elevenes skolemiljø. Revisjonen erfarer at hierarkiet mellom kommunens og skolenes rutiner ikke er formelt avtalt og at virkeområdet for disse er uklart.

Revisjonen anbefaler ungdomsskolene og kommunen å vurdere en felles avklaring av dagens rutiner, deres hierarki og virkeområder. En slik avklaring bør tegne et tydelig bilde av hvem som har ansvar for å kvalitetssikre og iverksette enkelte rutiner og tiltak ved tilfeller av mobbing. Videre anbefaler vi kommunen og ungdomsskolene å vurdere tiltak for å forebygge og håndtere skjult og digital mobbing og viser til kunnskap og tips fra relevant forskning på området. Særskilte tiltak og rutiner mot skjult mobbing og digital mobbing bør dokumenteres skriftlig.

Evaluering av handlingsplanene

Farsund kommune har bestemmelser om at ungdomskolenes arbeid med elevenes psykososiale miljø skal evalueres årlig. Blant annet må ungdomsskolene hvert år foreta en internkontroll av deres arbeid for elevenes fysiske og psykososiale miljø. Kommunens mal for internkontroll omfatter til sammen 66 kontrollpunkter relatert til blant annet elevenes trivsel, forebyggende tiltak mot mobbing, saksutredning vedrørende enkeltvedtak samt det systematiske arbeidet med skolemiljøet.

Revisjonen har ikke mottatt dokumentasjon på gjennomført kontroll av ungdomsskolenes arbeid for elevenes fysiske og psykososiale miljø. Ifølge rektorene gjennomfører ikke skolene en internkontroll etter kommunens plan for elevenes skolemiljø. Det ble opplyst at begge ungdomsskolene foretar en løpende vurdering av det generelle psykososiale miljøet, men resultatene fra dette arbeidet er ikke

tilstrekkelig dokumentert. Verken kommunen eller ungdomsskolene kan heller dokumentere at deres planer og rutiner evalueres med faste intervall. Kommunen har ikke dokumentasjon på at nødvendig oppfølging av ungdomsskolenes manglende evalueringsarbeid ble foretatt.

Sett opp mot resultatene fra Elevundersøkelsen og den høye forekomsten av krenkelser, burde det etter vår mening vært foretatt en analyse og evaluering av elevenes psykososiale skolemiljø mot de tiltakene som er iverksatt. Uten denne gjennomgangen vil ikke planen fungere som et aktivt verktøy som forutsatt, og ungdomsskolene vil heller ikke legge opp sine aktiviteter ut fra de problemene og utfordringene som er i skolen i den perioden planen skal fungere.

Anbefalinger oppsummert:

På bakgrunn av vår gjennomgang vil revisjonen gi følgende anbefalinger til skolenes videre arbeid med skjult mobbing og digital mobbing:

- Revisjonen anbefaler kommunen og ungdomsskolene å utarbeide en felles definisjon på mobbing, skjult mobbing og digital mobbing. Vi vil anbefale at disse definisjonene utledes fra forskning og offentlige veiledere, og innbefatter hva skolene legger i mobbeatferd som ikke tolereres. Dette er etter vår mening viktig for å forebygge, avdekke og håndtere skjult mobbing og digital mobbing.
- Det bør tydelig fremgå av kommunens rutiner at det er den enkelte elevs subjektive opplevelse av å bli krenket som er *avgjørende* i vurderingen av om elevens rett til et godt psykososialt miljø er oppfylt. Dette kravet er skjerpet etter lovendring 01.08.2017 og fremgår nå av oppl. § 9a-4 fjerde ledd.
- Revisjonen anbefaler at fremtidige rapporter om tilstanden i grunnopplæringen ferdigstilles og legges frem for kommunestyret innenfor fristen oppgitt i kommunens årshjul for skolemiljøarbeid.
- Vi vil anbefale Farsund kommune å nevne hvilket mål som ligger til grunn for arbeidet for elevenes psykososiale skolemiljø i kommunale rutiner og/eller i skolenes handlingsplaner mot mobbing.
- Revisjonen anbefaler ungdomsskolene å vurdere systematisk bruk av kartleggingsverktøy som er tilstrekkelig egnet til å måle forekomsten av ulike former for skjult mobbing.
- Revisjonen anbefaler Lista ungdomsskole å vurdere tiltak som egner seg til å aktivt å forebygge forekomsten av digital mobbing. Dessuten anbefaler vi begge ungdomsskolene å vurdere tiltak og rutiner som er tilstrekkelig egnet til håndtering og oppfølging av tilfeller av digital mobbing. Kunnskap og tips kan hentes fra relevant forskning på området.
- Revisjonen anbefaler ungdomsskolene å vurdere særskilte tiltak for å forebygge, avdekke og håndtere forekomsten av skjult mobbing, inkludert baksnakking, ryktespredning og lignende. Kunnskap og tips kan hentes fra relevant forskning på området.
- Revisjonen anbefaler at ungdomsskolenes handlingsplaner mot mobbing gjennomgås *årlig* og at analyser og risikovurdering ligger til grunn for hvilke tiltak som skal settes i verk mot krenkelser og mobbing. Evaluering av planene bør dokumenteres. Kommunen bør støtte skolenes evalueringsarbeid ved å sørge for at kommunalsjef og skolene samarbeider om aktuelle rutiner på dette området.
- Revisjonen anbefaler ungdomsskolene og kommunen å vurdere en felles avklaring av dagens antimobbe rutiner, deres hierarki og virkeområder. En slik avklaring bør tegne et tydelig bilde av hvem som har ansvar for å kvalitetssikre og iverksette enkelte rutiner og tiltak ved tilfeller

av mobbing. Revisjonen vil til slutt anbefale at pågående arbeid for å tilpasse retningslinjer, handlingsplaner og mobbedefinisjoner til ny § 9a i opplæringsloven, utføres i tett samarbeid mellom kommunen og ungdomsskolene.

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS-BEHANDLER	MØTE-DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	14/19
Behandling av saken:				
Saksnr.: 14/19	Utvalg: Kontrollutvalget		Møtedato: 25.04.19	

Orienteringssaker

Sekretariatet vil presentere følgende orienteringssaker i møtet:

Orienteringssak 1:

- Melding om politisk vedtak Tynset kommunestyre vedtok den 26.03.19 sak 25/19
Vedtak: Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 tas til orientering
Brev datert 27.03.19 melding politisk vedtak og særutskrift følger vedlagt.

Tynset kommune

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak: 18/364

ÅRSMELDING KONTROLLUTVALGET 2018

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
25/19	Kommunestyret	26.03.2019

Kortversjon av saken:

Saken gjelder kontrollutvalgets årsmelding for 2018.

Vedlegg

Årsmelding kontrollutvalget i Tynset kommune 2018

Melding om vedtak sendes til

Kontrollutvalg Fjell IKS 2550 OS I ØSTERDALEN

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal rapportere resultatet av sitt arbeid til kommunestyret. Rapporteringen skjer dels løpende ved at rapporter sendes til kommunestyret for sluttbehandling, samt at meldinger om oppfølging av rapporter oversendes kommunestyret til orientering. Som et ledd i rapporteringen vil årsmeldingen være et nyttig dokument.

Saksvurdering

Ved behandling av årsmelding 2017 for kontrollutvalget vedtok kommunestyret i møte 20.03.18 sak 08/18 følgende:

Kontrollutvalgets årsmelding tas til orientering med følgende merknader;

- *Økonomi: Det er ønskelig at årsmeldingen også inneholder et eget punkt med økonomisk oversikt for gjeldende regnskapsår.*
- *Prosess: Kommunestyret anmoder om at uavklarte spørsmål forelegges rådmannen til uttalelse før beslutning om iverksetting av forvaltningsrevisjon foretas.*

Årsmeldingen har som følge herav eget avsnitt økonomisk oversikt regnskap og budsjett 2018.

Vedtaketts konsekvenser for klima og miljø.

Vurdert som ikke relevant for saken.

Innstilling:

Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 tas til orientering.

Kommunestyret behandlet saken i møte 26.03.2019 :
Kontrollutvalgets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak

Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 tas til orientering.

TYNSET KOMMUNE

Rådmannen

Kontrollutvalg Fjell IKS
Os Kommunehus

2550 OS I ØSTERDALEN

Tynset, 27.03.2019

<i>Vår ref.</i>	<i>Løpenr.</i>	<i>Arkivkode</i>	<i>Saksbehandler</i>	<i>Deres ref.</i>
18/364-32	17841/19	033	Morten B. Often 62 48 50 14	

MELDING OM POLITISK VEDTAK

ÅRSMELDING KONTROLLUTVALGET 2018

Fra møtet i kommunestyret den 26.03.2019, saksnr 25/19.

Det underrettes herved om at det er fattet følgende vedtak:

Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 tas til orientering.

Begrunnelsen for vedtaket går fram av vedlagte saksutredning.

Det er anledning til å se dokumentene i saken. Ta i så fall direkte kontakt med saksbehandler.

Med hilsen

Tone Bergfall
fagleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

Vedlegg

Postadresse
2500 TYNSET

Besøksadresse
Rådhuset
E-post: postmottak@tynset.kommune.no

Telefon
62 48 50 00

Telefaks
62 48 50 11

Org.nr: NO 940837685 MVA
Bankgiro: 6170.05.21000
Bankgiro: 6170.05.22600 OCR

MØTEBOK

ARKIV NR.	UTVALG	SAKS- BEHANDLER	MØTE- DATO	SAK NR.
	KONTROLLUTVALGET	NV	25.04.19	15/19

Behandling av saken:

Saksnr.: 15/19
Utvalg: Kontrollutvalget

Møtedato:
25.04.19

Åpen post

Saksdokumenter:

- Ingen

Saksframlegg:

Hensikten med "åpen post" er at utvalgets medlemmer kan drøfte og fremme innspill til saker og forhold som kontrollutvalget bør/kan/må ta tak i.

Pga sakens karakter, kan det være mulig at møtet må lukkes pga behandling av taushetsbelagte opplysninger, jf Offentlighetslovens § 13.

Det ligger i sakens natur at det ikke kan fattes enkeltvedtak i saken, bare drøfte aktuelle oppfølgingsaker og – temaer.

Det er ikke meldt inn noen temaer ved utsendelse av møteinnkalling.

Kontrollutvalgets behandling og vedtak: